

maar haast zich te zeggen: Waarde Dokter, wees gerust! We weten, hoe afkeerig Ge zijt van elk uiterlijk vertoon; zullen even maar reppen van Uwen zegenrijken arbeid als Geneesheer, veertig lange jaren, in Nuth en verre omgeving, niet uitweiden over U als botanicus, die zoo onzeglijk veel voor 'n goede kennis der Zuid-Limbursche flora heeft gedaan.

We stellen ons tevreden met hier te herhalen wat U, 40 jaren geleden, zeer waarschijnlijk, te Utrecht, in studenten-joligheid, is toegezongen: „Io vivat! Doctori sanitas!“...

Daartegen kunt en zult gij U niet verzetten.

Van den toen jongen, pas „afgestudeerden“ student Aesculaap werd sindsdien een veel geliefd, zeer gezocht medicus en gerenommeerd botanicus, naar wiens bijdragen in 't Maandblad, telkenmale als 't verschijnt, met verlangen wordt uitgezien.

Blijf nog vele jaren, weldoener der kranke menschheid, en gun, middelerwijl, den leden van 't Natuurhistorisch Genootschap het genoegen, aan Uwe hand, geleid te worden: de mooie Zuid-Limbursche **Natuur** in!

DE REDACTIE.

KANUNNIK GODDING IN ZIJN EER HERSTELD.

In gansch het lijvige boekdeel: „Histoire naturelle de la montagne de St. Pierre“ door B. Faujas de Saint Fond, verschenen in 1802, komt geen passage voor, die in den loop van zijn langjarig bestaan, meer gelezen en herlezen werd, dan de geschiedenis der lotgevallen van den Mosasaurus-schedel in 1770 door Hoffman gevonden in den St. Pietersberg.

In de door J. P. Pasteur uit het Fransch vertaalde uitgave (1802) luidt de historie als volgt:

„Het was in eene van de galerijen van den St. Pietersberg bij Maastricht, omtrent op den afstand van vijf honderd schreden van den grooten ingang, dat werklieden, die, in het jaar 1770, bezig waren er steenen uit te halen, op zes voeten hoogte in de groeve, het overschot ontdekten van den kop van een groot dier, binnen in den steenklomp zittende, dat hun zeer merkwaardig voorkwam.

Zij scheidden uit met werken om den geneesheer Hoffman, die sedert langen tijd eene verzameling maakte van alle de gegraaven voorwerpen van den berg, van deze ontdekking kennis te geven: men droeg zorg om hem te waarschuwen zoo dikwijls men voorwerpen van enig belang vond; want deeze natuurkundige, met recht naijverig om de best bewaarde voorwerpen te bezitten, beloofde de werklieden, die hem daardoor in staat stelden om zelf die stukken los te maaken, zeer edelmoedig.

Dat voorwerp, het aanmerkelijkst dat men tot heden gevonden had, gaf den goeden Hoffman zeer veel genoegen. Alle mogelijke voorzorgen wierden genomen om er deezen

kop ongeschonden uit te krijgen, en, alzoo de steen zeer zagt is, gelukte dit niet dan door zeer veel zorgvuldigheid te gebruiken en door het blok steen van zeer verre te omringen, om eenen steenklomp te krijgen, die sterk genoeg ware door zijne grootte en dikte.

Niets evenaarde de groote blijdschap en het genoegen, dat deeze Natuurkundige gevoelde, toen hij verscheiden dagen lang, met eigen handen, arbeide om dit blok los te maaken, het te verminderen, het eene geregelde gedaante te geeven en het met veel zorgvuldigheid en arbeid buiten de steengroeven te brengen, om het als in triomf naar zijn huis te voeren. Maar deeze fraaie verovering in de Natuurlijke Historie, die hem zoo veel blijdschap geboord had, moest weldra een voorwerp van veel verdriet voor hem worden. Een der Kanunniken van de stad was eigenaar van de oppervlakte van den grond, onder welken de steengroeve lag, waarin de krokodil ontdekt was. Die geestlijke, schoon weinig smaak in de natuurlijke historie hebbende, bedagt, op grond van eene leen-wet, het recht van eigendom te beweeven op een voorwerp, dat hem voorzeeker met geen het minste recht toekwam, en dat niet vergeleken kon worden met een' schat, noch met eene goud- of zilvermijn; maar de groote naam, welken dat schoon stuk verkreeg, zettende het waarde bij, en dat woord verleide den kanunnik.

Hoffman verdedigde zijn recht moedig: de zaak werd ernstig; het kapittel kwam tusschen beiden; deszelfs krediet kreeg de overhand, en de arme Hoffman verloor zijnen krokodil en betaalde de kosten. Men kan begrijpen hoe groot zijne droefheid ware en welk een' tegenzin hij kreeg, in diergelijke naspeuringen, die voorheen zijn genoegen uitmaakten. Men was hem de meeste fraaie gegraaven voorwerpen van den St. Pietersberg verschuldigd, die de kabinetten van Holland en Duitschland versieren, en in dat opzigt heeft de Natuurlijke Historie hem groote verplichting.

De kanunnik Godin, de rechteren aan hunne wroeging overlatende om hun verkeerd vonnis, wierd dan gelukkig en vreedzaam bezitter van dit stuk, eenig in zijne soort. Hij plaatste het als eene reliquie in eene groote glaazen kas en zettende het in een klein luthuis, dat hij aan den voet van den St. Pietersberg bezat. De nieuwsgierige en vreemdelingen wierden toegelaten om het te zien; doch alzoo de Kanunnik, zijne procedeer-geest daar gelaaten, een zeer goede likkebroër was, was de krokodil meer dan eens getuige van de glaasjens, die 'er ter zijner eere gedronken werden, als men hem kwam bezigtigen; in dat stuk was de Kanunnik mild, en schonk zijnen besten Rhijnschen wijn in volle ruimte.

De gerechtigheid, schoon traag, koomt eindelijk met den tijd; het was den krokodil beschoren nog eens van plaats te veranderen en weldra ook van meester. De troepen van de Fransche Republiek in het jaar 1795 de Oostenrijkers terug gedreven en het beleg voor Maastricht geslaagen hebbende, wierd het fort van St. Pieter gebombardeerd. Het luthuis van den Kanunnik stond nabij het fort, en de Generaal, onderrigt zijnde dat de kop van den krokodil 'er in was, gaf den kanonniers terstond bevel dit huis te spaaren.

Maar de kanunnik, niet minder voorzigtig, en het ontzag van de republikeinen voor zijn huis niet vermoedende, deed zijnen krokodil in den nacht verhuizen, en in de stad op eene veilige plaats brengen. Alles gong wel tot dat de stad, zig niet meer kunnende verdedigen, gedwongen was te capituleeren. Maar zoo dra de Franschen bezit van de stad namen, wierd 'er door den Volks-vertegenwoordiger Freycine aan degeenen, die de schuilplaats van den krokodil ontdekten zouden, eene belooning van zeshonderd flesschen uitmuntenden wijn toegezegd, mits het stuk voor alle beschadiging beveiligd wierde en in goeden staat aankwame.

Deeze belofte had de gewenschte uitwerking. Des anderen daags bragten twaalf granadiers den krokodil in het huis van den Volks-vertegenwoordiger, en niet alleen wierd de belooning gegeven, maar men was billiker omtrent den Kanunnik dan hij zelf jegens Hoffman geweest was; want vooreerst verschoonde men hem van de oorlogs-last, die zijne medebroeders de andere Kanunniken genoodzaakt waren te betaalen, en men kwam daarenboven overeen dat dat schoon stuk van Natuurlijke Historie, bestemd om naar Parijs gezonden te worden, aldaar door geleerden zoude gevalueerd worden, en dat de waarde aan den eigenaar zoude betaald worden. Het was jegens den armen Hoffman dat te

wenschen ware dat men die daad van edelmoedigheid of liever rechtvaardigheid hadde kunnen uitoefenen; maar die geleerde was reeds overleden, en zijne erfgenaamen waren niet meer te Maastricht woonachtig.

Dit naauwkeurig verhaal moet niet beschouwd worden als niet te pas komende bij de natuurlijke historie; want de krokodil van Maastricht thans in het Museum te Parijs zijnde, verdiende de omstandigheden, die hem daar gebragt hebben, wel gekend te worden, vooral als men in aanmerking neemt dat deeze verovering, de vrugt van de dapperheid der Fransche troepen, bewijst dat die uitmuntende soldaaten altoos de gedenkstukken en alle voorwerpen, die op de wetenschappen betrekking hebben, hebben weten te waardeeren en te ontzien, en zij hebben zedert duizendmaalen bewezen dat dezelfde achting voor fraaie konsten hen altijd bezielde heeft, teene altoos gedenkwaardige omstandigheid in eenen zoo vreeslijken oorlog."

Inderdaad een tragisch verhaal! Toen ik het lang, lang geleden, voor het eerst onder oogen kreeg, verging 't mij, gelijk 't zoo velen vóór en na mij vergaan is; ik was verontwaardigd over den snooden kanunnik, had diep medelijden met den armen Hoffman....

De „zwarte belager" van de „sneeuwblanke onschuld" was me te meer onsympathiek, wijl ik het verhaal toen niet las in de oorspronkelijke uitgave van Pasteur en mijne uitgave de nota miste, welke deze auteur meende verplicht te zijn aan Faujas' voorstelling van zaken te moeten toevoegen en die, naar ik later ontdekte, de volgende was:

„Ik kan niet voorbij den Leezer het ongenoegzame, of liever het valsche van deeze redeneering van den schrijver te doen opmerken, ten einde ik niet, door dezelve met stilzwijgen voorbij te gaan, in vermoeden geraake dezelve te beëamen, dat de achting, die ik voor onze nationale rechtbanken altoos gevoed heb, en mijn eerbied voor algemeene billijkheid niet duldt. De schrijver beslist hier, zonder kennis van zaken (en ik twijfel niet ook zonder kennis van wetten en costumen) uit de hoogte dat de rechtbank, die in het geschil tusschen den Heer Hoffman en den Kanunnik Godin recht gesproken heeft, een verkeerd vonnis heeft geveld, en dat de rechters aan wroegingen ten prooi zijn geworden; het zeldzame stuk kwam, volgens des Heeren Faujas magtspreuk, den Heere Hoffman toe.

Maar de gerechtigheid, schoon traag, komt eindelijk, en wel in de personen van Fransche soldaten! En welke gerechtigheid! Men speurt den krokodil op ontleent hem den eigenaar, wien hij bij een rechterlijk gewijsde is toegewezen, om hem — niet aan den onderstelden eigenaar of zijne erven terug te geeven — maar om hem zig zelven toe te eigenen; het is waar, voor een zekeren prijs; maar welk een prijs? Een vanwege de veroveraars zelve bepaald, en die, zo ik meen, bestaan heeft in 20.000 Livres aan assignaaten, eene munt mede de republiek ligtelijk mild kon zijn. Het is daar en boven bekend dat niemand stukken van dien aard, die geene innerlijke waarde hebben, waerder kan; wijl zij zoo veel waardig zijn als de prijs dien er de eigenaar aan hecht."

Pasteur laat in deze nota doorschemeren dat, zacht uitgedrukt, Hoffman's aanspraken op den Mosasaurus van bedenkelijken aard moeten heeten. O.i. had hij het veel krasser mogen zeggen. Hoffman toch had zich schuldig gemaakt aan wat bedenkelijk veel lijkt op... diefstal en zulks niet in een onbewaakt oogenblik. „Verscheidene dagen lang" zegt Faujas, besteedde hij om zich meester

te maken van iets, wat aan een ander toebehoorde....

Doch daarover wilden wij het hier niet hebben. Ons interesseeren veel meer de uitlatingen van Faujas aan het adres van Canonicus Godding. Die had geen smaak in natuurlijke historie, „bedagt" het recht van eigendom te beweezen op een voorwerp, dat hem voorzeker met geen het minste recht toekwam; de Kanunnik had procedeergeest..., was een goede likkebroer; de krokodil was meer dan eens getuige van de glaasjens, die ter zijner eere gedronken wierden, als men hem kwam bezigtigen, enz.

„Maar de gerechtigheid, schoon traag, komt eindelijk en wel in de personen van Fransche soldaaten" zegt Pasteur in de boven geciteerde nota. Ook voor B. Faujas de Saint Fond kwam de gerechtigheid, en niet traag, maar spoedig en wel in den persoon van le citoyen Cavenne, wiens overlijden later te Parijs op 11 April 1856, op 83-jarigen leeftijd, door zijn familie werd aangekondigd:

„François Alexandre Cavenne, Sénateur, Inspecteur général et Directeur de l'Ecole impériale des Pontes et Chaussées en retraite, Commandeur de l'ordre impérial de la Légion d'honneur et de l'ordre du Christ."

Cavenne woonde in 1799 te Maastricht. Van hem verscheen:

„Statistique du département de la Meuse inférieure, par le citoyen Cavenne, Ingénieur des pontes et Chaussées, approuvée pour être présentée au Ministre de l'Intérieur par le Citoyen Loysel, Préfet, membre de l'Institut National à Maastricht, de l'imprimerie de Th. Nypels, rue grand-Staat No. 20. Thermidor an X—1802.

Op bladzijde 72—73 van deze „Statistique" vinden we:

„C'est dans les carrières de Maastricht que l'on a trouvé les belles mâchoires qui ornent aujourd'hui le cabinet d'histoire naturelle de Paris, que Camper, le père regardait comme provenant d'un cétacée, et que Camper le fils et Faujas de Saint Fond croient avoir appartenu à un crocodile; elles ont été conservées soigneusement par le Chanoine Godding, dans la carrière du quel elles ont découvertes. Ce citoyen était aussi estimable par ses lumières que par la pureté de ses mœurs, et on doit dire ici que tous les faits qu'on lui impute dans la discription de la montagne de St. Pierre par Faujas, sont la plupart faux, et tous inexacts. Ceux des habitants de Maastricht qui ont lu cet ouvrage, regrettent qu'on ait trompé ce naturaliste célèbre par des renseignements injurieux pour l'homme vertueux, qui a laissé aux géologues un objet précieux d'histoire naturelle, à ces concitoyens une mémoire respectée, et à ses héritiers les promesses non acquittées que lui a faites le Gouvernement de l'indemniser de la tête fossile et la propriété dévastée par des travaux militaires de la carrière où elle a été trouvée."

Terwijl het verhaal van Faujas de St. Fond maar altijd door rondwaarde, bleef het testimonium, hetwelk Cavenne aan Godding uitreikte in de Statistique, zoo goed als onbekend.

En geen wonder! Dergelijke uitgaven toch richtten zich slechts tot een zeer beperkten kring van geïnteresseerden en in 'n statistiek zou men, op de allerlaatste plaats, een eerherstel van Kanunnik Godding gaan zoeken.

Het doet ons daarom genoeg, dat ze zich bevindt in het Rijksarchief te Maastricht, als een stille, maar toch blijvende wreekster van het onrecht door Faujas destijds Canonicus Godding aangedaan. Bij tijd en leven hoop ik, binnenkort, nog eens terug te komen op kanunnik Godding.

Naar ik hoorde verluiden gingen er, in den laatsten tijd, stemmen op, om het d  rheen te leiden, dat de Mosasaurus van uit Parijs naar Maastricht zou verhuizen.

Niemand ter wereld zou zulks meer toejuichen dan ik! Maar... dat heeft haken en oogen.

En... recht is recht zei de b   van Jabeek en schoot zijn eigen koe kapot....

Voor wie deze echt Zuid-Limburgsche uitdrukking niet mochten verstaan, het volgende:

De koe van den gemeenteveldwachter, den b   van Jabeek, was op zekeren dag binnengedrongen in buurmans tuin. Men kwam den b   waarschuwen. Die nam zijn geweer, legde aan, en schoot het diefachtige beest, hetwelk hij op heeterdaad betrapte op andermans erf, morsdood, onder het uiten van de woorden: „Recht is recht”.....

Rector JOS. CREMERS.

WAT GROEIT ER OP ROTSEN, MUREN EN DAKEN?

door

A. DE WEVER.

Krijtrotsen.

In Eifel en Ardennen verheffen zich rotsen, indrukwekkend door hoogte en omvang en door verscheidenheid van vormen en kleuren. Onze krijtrotsen zijn in alle opzichten bescheidener; toch geven ook deze een eigen bekoring aan 't Zuid-Limburgsch landschap. En wat ze nog bijzonder aantrekkelijk maakt, dat is de begroeiing met levende planten. Welk een afwisseling! Hier rijst een rots steil omhoog, soms iets uitspringend, of zelfs dreigend overhangend, ginds zachtglooiend als de helling, waar ze uit de steenen voor den dag komt. Soms is ze omsnoerd door 't groene plantenkleeft of met diepe spleten en barsten, of ondiepe uithollingen. En welk een verschil in de begroeiing zelf! Fluweelgroene en geelglinsterende mossen hebben zich als zachte kussens op de steenen neergeveleid. Uit de spleten hangen varentjes met bladveeren als van fijn kantwerk. Klimop kruipt er langs op en overdekt de rots met een altijdgroen tapijt. Boschrank laat er zijn bloemen en vruchtenslingers bevallig overheen hangen. Is het gesteente met een dikke laag grond bedekt, dan kunnen we er een bloemenweelde zien, als op de heuvels en in de bosschen van 't krijtland.

Wel is, in vergelijking met de gezelschappen in veld, weiland, bosch en moeras, 't aantal soor-

ten op rotsen zeer gering, maar men staat toch verwonderd, dat er vrij vele zich hierop door 't leven kunnen heenslaan.

Welke gewassen zich op de rotsen zullen vestigen, hangt niet alleen van de verweering van 't krijt zelf af. Belichting, temperatuur en vochtgehalte kunnen ook van grooten invloed zijn. Dit geldt vooral voor soorten, die uit Zuid-Europa tot ons gekomen zijn en 't hier alleen nog op de zonnige, warme krijtheuvels kunnen uithouden, al vinden ze hier niet meer de geschikteste voorwaarden, als in hun vaderland. Op de rotsen zijn 't dan nog schraler planten dan op de heuvels.

Krijtrotsen bestaan wel in hoofdzaak uit koolzure kalk, maar bevatten ook, zij 't in kleine hoeveelheden, andere scheikundige verbindingen van elementen, die voor 't leven der planten noodzakelijk zijn: ijzer, mangaan, zwavel, phosphor, kalium, aluminium.

Aan de lucht blootgesteld, werkt vocht op 't krijt in en onttrekt er de koolzure kalk aan. Regenwater bevat meestal veel kooldioxyde. Beide brengen de koolzure kalk op een zeer ingewikkelde wijze in oplossing. Van minder gemakkelijk oplosbare verbindingen blijft er altijd wat over.

In slechts weinig verweerd krijt vermogen nog alleen planten te leven, die met een uiterst geringe hoeveelheid voedingsstoffen toekomen, bacteriën en wieren. Deze komen er dan ook 't eerst in, meestal gelijktijdig. Sommige wieren hebben zelfs aan regenwater genoeg, omdat er zooveel stoffen in zijn opgelost. De lucht bevat toch allerlei stoffen, die voor de plant als voedsel dienen. Ook zijn er bacteriën, die van de luchtstikstof kunnen leven. Ze zijn overal aanwezig.

Nu ontbreken nog de humusstoffen. Hooger planten moeten eerst gemakkelijk opneembare stoffen, liefst in 't bodemwater, vinden, of voedingsstoffen, die door humus vastgehouden worden, maar dan toch in losse verbinding. Humusstoffen worden gevormd door alle afgestorven leven, dus ook van bacteriën en wieren. Ook allerlei dieren kunnen voor humus zorgen. Hierbij komt dan nog de atmosferische stof, die ook humus bevat. Alleen echter bij voldoende neerslag en voldoende lage temperatuur blijft humus bewaard. Op kalkgrond wordt hij spoedig omgezet tot humuszure verbindingen, die gemakkelijk opneembaar zijn en dus een voedsel vormen voor hogere planten. Zoodra 't laagje humus groot genoeg is, kiemen de sporen van mossen en varens en de zaden van hogere planten.

Ontstaat er op de rots een ondiepe holte, dan blijft 't vochtiger en worden de voorwaarden voor den plantengroei gunstiger. Toch moeten ze 's winters niet in te veel vocht komen te staan; bij 't dooien zou 't hun noodlottig worden.

Eenige planten op krijtrotsen maken den indruk, dat ze niets geven om veel voedsel. Kweekt men ze echter in den tuin, dan worden ze veel krachtiger, zelfs de minsteischende als b.v. Vetkruiden. We kunnen dus ook eigenlijk niet spreken van